Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

6. marts 2025 *

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde på det civilretlige område – forordning (EU) 2019/1111 – anvendelsesområde – artikel 1, stk. 1, litra b), og artikel 1, stk. 2, litra e) – foranstaltning med henblik på disposition over barnets formue – artikel 7 – kompetencen i sager vedrørende forældreansvar – artikel 10 – valg af værneting – forordning (EU) nr. 1215/2012 – anvendelsesområde – artikel 1, stk. 2, litra a) – udelukkelse vedrørende fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne – retternes kompetence fastsat i en bilateral aftale mellem Republikken Bulgarien og Den Russiske Føderation indgået inden Republikken Bulgariens tiltrædelse af Den Europæiske Union – forskel mellem disse regler og de regler, der er fastsat i forordning 2019/1111 – artikel 351 TEUF – begrebet »uoverensstemmelse««

I sag C-395/23 [Anikovi] [i],

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sofijski rajonen sad (kredsdomstolen i Sofia, Bulgarien) ved afgørelse af 24. juni 2023, indgået til Domstolen den 29. juni 2023, og suppleret ved kendelse af 6. februar 2024, indgået til Domstolen samme dag, i sagen

E.M.A.,

E.M.A.,

M.I.A.

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af Domstolens præsident, K. Lenaerts, som fungerende formand for Fjerde Afdeling, formanden for Tredje Afdeling, C. Lycourgos, formanden for Femte Afdeling, M.L. Arastey-Sahún, og dommerne S. Rodin og O. Spineanu-Matei (refererende dommer),

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitssekretær: fuldmægtig R. Stefanova-Kamisheva,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 12. september 2024,

* Processprog: bulgarsk.

[i] Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

efter at der er afgivet indlæg af:

– E.M.A., E.M.A. og M.I.A. ved advokat L.S. Tsoncheva,

– den spanske regering ved I. Herranz Elizalde og P. Pérez Zapico, som befuldmægtigede,

– den ungarske regering ved Zs. Biró-Tóth og M.Z. Fehér, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved S. Noë, W. Wils og I. Zaloguin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. november 2024,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 1, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6, herefter »Rom I-forordningen«), artikel 24, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1, herefter »Bruxelles Ia-forordningen«) og artikel 1, stk. 2, litra e), og artikel 7, stk. 1, i Rådets forordning (EU) 2019/1111 af 25. juni 2019 om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om internationale børnebortførelser (EUT 2019, L 178, s. 1, herefter »Bruxelles IIb-forordningen«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en sag henhørende under den frivillige retspleje og anlagt på vegne af to mindreårige børn, E.M.A og E.M.A, med henblik på at opnå en retskendelse til godkendelse af, med samtykke fra deres moder, M.I.A, at sælge deres anparter i tre faste ejendomme beliggende i Bulgarien.

Retsforskrifter

Folkeretten

3 Aftalen mellem Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker og Folkerepublikken Bulgarien om retshjælp i civil-, familie- og straffesager, undertegnet i Moskva den 19. februar 1975 (*United Nations Treaty Series*, bind 1015, nr. 14855, s. 41, herefter »den russisk-bulgarske traktat«), blev ratificeret i Bulgarien ved dekret nr. 784 af 15. april 1975 (DV nr. 33/1975) og offentliggjort den 10. februar 1976 (DV nr. 12/1976, berigtiget i DV nr. 17/2014). Artikel 25 heri fastsætter:

»1. Retsforholdet mellem forældre og børn reguleres af lovgivningen i den kontraherende part, på hvis område de har deres fælles bopæl.

[...]

6. For så vidt angår de retsforhold, der er omhandlet i stk. 1, 2, 3, 4 og 5, har de judicielle organer i den kontraherende part, hvor barnet er statsborger, eller på hvis område barnet har bopæl eller opholdssted, kompetence.«

4 Den russisk-bulgarske traktats artikel 30, stk. 2, stipulerer, at formen af en retshandel vedrørende fast ejendom fastlægges efter lovgivningen i den kontraherende part, på hvis område den faste ejendom er beliggende.

EU-retten

Rom I-forordningen

5 Rom I-forordningens artikel 4 med overskriften »Lovvalg i mangel af aftale herom« bestemmer i stk. 1, litra c):

»Har parterne ikke aftalt lovvalg i overensstemmelse med artikel 3, bestemmes den lov, der finder anvendelse på aftalen, som følger, jf. dog artikel 5-8:

[...]

c) aftaler vedrørende en tinglig rettighed over fast ejendom eller leje eller forpagtning af fast ejendom er underlagt loven i det land, hvor ejendommen er beliggende

[...]«

Bruxelles Ia-forordningen

6 Bruxelles Ia-forordningens artikel 1 fastsætter:

»1. Denne forordning finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset rettens art. [...]

2. Denne forordning finder ikke anvendelse på:

a) fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne [...]

[...]«

7 Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), har følgende ordlyd:

»Enekompetente er følgende retter i en medlemsstat uden hensyn til parternes bopæl:

1) i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom, retterne i den medlemsstat, på hvis område ejendommen er beliggende.

[...]«

Bruxelles IIb-forordningen

8 Følgende fremgår af 10., 19., 20. og 91. betragtning til Bruxelles IIb-forordningen:

»(10) For så vidt angår barnets formue bør denne forordning kun finde anvendelse på foranstaltninger til beskyttelse af barnet, nemlig foranstaltninger, der tager sigte på at udpege en person eller myndighed, der skal forvalte barnets formue samt repræsentere barnet og bistå det, og fastlægge en sådan persons eller myndigheds opgaver samt at forvalte, bevare eller disponere over barnets formue. I den forbindelse bør denne forordning eksempelvis finde anvendelse i de tilfælde, hvor sagens genstand er at udpege en person eller myndighed, der skal forvalte barnets formue. Foranstaltninger vedrørende barnets formue, som ikke tager sigte på at beskytte barnet, bør fortsat være omfattet af [Bruxelles Ia-forordningen]. Denne forordnings bestemmelser om kompetence i bispørgsmål bør dog kunne finde anvendelse i sådanne tilfælde.

[...]

(19) Kompetencereglerne for sager vedrørende forældreansvar er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bør anvendes i overensstemmelse hermed. [...]

(20) For at garantere barnets bedste bør kompetencen først og fremmest fastsættes efter kriteriet om nærhed. Derfor bør kompetencen først og fremmest tilfalde retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, der er fastsat i denne forordning, f.eks. hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.

[...]

(91) Der erindres om, at for så vidt angår aftaler med et eller flere tredjelande, som er indgået af en medlemsstat inden datoen for dens tiltrædelse af Unionen, finder artikel 351 [...] TEUF anvendelse.«

9 Denne forordnings artikel 1 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter:

»1. Denne forordning finder anvendelse på civile sager vedrørende:

a) skilsmisse, separation og annullation af ægteskab

b) tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.

2. De i stk. 1, litra b), omhandlede sager kan navnlig omfatte:

[...]

e) foranstaltninger til beskyttelse af et barn i tilknytning til forvaltning eller bevarelse af et barns formue eller disponering herover.

[...]«

10 Forordningens artikel 7 med overskriften »Generel kompetence« bestemmer:

»1. Kompetence til at træffe afgørelse i sager vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.

2. Denne artikels stk. 1 finder anvendelse med forbehold af artikel 8-10.«

11 Bruxelles IIb-forordningens artikel 10 med overskriften »Valg af værneting« bestemmer i stk. 1:

»Retterne i en medlemsstat har kompetence i sager vedrørende forældreansvar, hvis følgende betingelser er opfyldt:

a) barnet har en væsentlig tilknytning til denne medlemsstat, bl.a. i kraft af at:
   i) mindst en af indehaverne af forældreansvar har sit sædvanlige opholdssted i denne medlemsstat
   ii) barnet tidligere havde sit sædvanlige opholdssted i denne medlemsstat, eller
   iii) barnet er statsborger i denne medlemsstat

b) parterne i sagen samt enhver anden indehaver af forældreansvar:
   i) er på egen hånd blevet enige om kompetencen senest på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, eller
   ii) har udtrykkeligt accepteret kompetencen i løbet af sagen, og retten har sikret sig, at alle parterne er orienteret om deres ret til ikke at acceptere kompetencen, og

c) udøvelsen af kompetencen er til barnets bedste.«

12 Denne forordnings kapitel VIII, som indeholder artikel 94-99, regulerer forholdet mellem forordningen og andre retlige instrumenter, herunder visse bilaterale traktater indgået mellem medlemsstater og Pavestolen.

Bulgarsk ret

13 I medfør af artikel 18 i Zakon za zadalzjeniata i dogovorite (lov om forpligtelser og kontrakter) kræver kontrakter om overdragelse af ejendom eller stiftelse af tinglige rettigheder over fast ejendom oprettelse for en notar.

14 I henhold til artikel 130, stk. 3, i Semeen kodeks (familieloven) kan formelle retshandlinger, der bl.a. tager sigte på at disponere over fast ejendom, som tilhører et barn, kun foretages med godkendelse fra Rajonen sad (kredsdomstol) i den retskreds, hvor barnet har sin nuværende bopæl, såfremt dispositionen ikke er til skade for hensynet til barnets tarv.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 I 2023 blev der for Sofijski rajonen sad (kredsdomstolen i Sofia, Bulgarien), som er den forelæggende ret, indbragt en anmodning indgivet på vegne af to mindreårige børn med russisk statsborgerskab, hvis sædvanlige opholdssted er i Tyskland, med henblik på at opnå en godkendelse til at sælge de andele, som de ejer i tre faste ejendomme beliggende i Bulgarien, som de havde arvet efter deres faders død.

16 I henhold til familielovens artikel 130, stk. 3, skal salg af fast ejendom, der tilhører et barn, under hensyn til barnets tarv således godkendes af den Rajonen sad (kredsdomstol), som har stedlig kompetence, inden det kan oprettes for notar i medfør af artikel 18 i lov om forpligtelser og kontrakter.

17 Den forelæggende ret har rejst spørgsmål om, hvorvidt de bulgarske retter har kompetence i en situation som den, der foreligger i hovedsagen. Den har for det første anført, at Varchoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol, Bulgarien) i en sådan situation har baseret de bulgarske retters kompetence på bestemmelser i den nationale ret og den russisk-bulgarske traktats artikel 30, stk. 2, mens en anden national retsinstans ligeledes har baseret sig på Rom I-forordningens artikel 4, stk. 1, litra c). Den forelæggende ret er imidlertid af den opfattelse, at denne sidstnævnte bestemmelse til forskel fra Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), ikke er relevant.

18 For det andet har denne ret anført, at en situation som den, der foreligger i hovedsagen, ligeledes – medmindre andet er fastsat i en international aftale såsom den russisk-bulgarske traktat – ville kunne omfattes af anvendelsesområdet for Bruxelles IIb-forordningen. I dette sidstnævnte tilfælde og i henhold til denne forordnings artikel 7, stk. 1, vil det være retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, i den foreliggende sag de tyske retter, der har kompetence.

19 På denne baggrund har Sofijski rajonen sad (kredsdomstolen i Sofia) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Omfatter anvendelsesområdet for [Bruxelles IIb-forordningens] artikel 1, [stk. 2,] litra e), [...] også sager henhørende under den frivillige retspleje angående en rets meddelelse af en godkendelse til at træffe dispositioner, f.eks. et salg, over fast ejendom eller ideelle anparter i fast ejendom, som tilhører et barn?

2) Efter hvilken forordnings bestemmelser skal den internationale kompetence for en ret i en [EU-]medlemsstat [...] fastlægges i sager henhørende under den frivillige retspleje angående en rets meddelelse af en godkendelse til at træffe dispositioner, f.eks. et salg, over fast ejendom eller ideelle anparter i fast ejendom, som tilhører et barn: efter [Bruxelles IIb-forordningens] artikel 7, stk. 1, [...] – retten på det sted, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted – eller efter [Rom I-forordningens] artikel 4, stk. 1, litra c), [...] henholdsvis [Bruxelles Ia-forordningens] artikel 24, nr. 1), [...] – retten på det sted, hvor ejendommen er beliggende?

3) Fortrænges bestemmelserne i [Bruxelles IIb-forordningen] om international kompetence i sager om forældreansvar af en bilateral international aftale mellem en medlemsstat ([Republikken] Bulgarien) og et tredjeland (Sovjetunionen henholdsvis Den Russiske Føderation), som blev indgået før medlemsstatens tiltrædelse af Den Europæiske Union, når denne internationale aftale ikke er anført i kapitel VIII i [denne] forordning [...]?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første og det andet spørgsmål

20 Det bemærkes indledningsvis, at selv om det andet spørgsmål nævner Rom I-forordningens artikel 4, stk. 1, litra c), har den forelæggende ret anført, at den kun har henvist til denne bestemmelse, fordi en bulgarsk ret har baseret sin kompetence herpå, men at den ikke har nogen tvivl om, at den nævnte bestemmelse, som faktisk angår den lov, der finder anvendelse, og ikke retternes kompetence, ikke er relevant med henblik på at kunne afgøre spørgsmålet til forskel fra Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1).

21 Det skal ligeledes bemærkes, og således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen og er blevet bekræftet i retsmødet af advokaten til moderen og de to pågældende børn, at det ene af disse børn under sagen er blevet myndigt.

22 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at den forelæggende ret med det første og det andet spørgsmål, som skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om den retskendelse til godkendelse, som der anmodes om på vegne af et mindreårigt barn med sædvanligt opholdssted i en medlemsstat, til at sælge de andele, som dette barn ejer i ejendomme beliggende i en anden medlemsstat, er omfattet af anvendelsesområdet for Bruxelles IIb-forordningen eller af anvendelsesområdet for Bruxelles Ia-forordningen.

23 I henhold til Bruxelles IIb-forordningens artikel 1 finder denne forordning anvendelse på civile sager vedrørende bl.a. udøvelse af forældreansvar. I medfør af forordningens artikel 1, stk. 2, litra e), omfatter disse sager navnlig »foranstaltninger til beskyttelse af barnet i tilknytning til forvaltning eller bevarelse af denne formue eller disponering herover«.

24 I henhold til dens artikel 1, stk. 1, regulerer Bruxelles Ia-forordningen det civil- og handelsretlige område, uanset arten af den ret, hvor sagen er anlagt, idet det præciseres, at det bl.a. fremgår af dens artikel 24, nr. 1), at det civil- og handelsretlige område indbefatter »sager om rettigheder over fast ejendom«. Bruxelles Ia-forordningens artikel 1, stk. 2, litra a), udelukker »fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne« fra forordningens anvendelsesområde.

25 I den foreliggende sag, og således som det følger af forelæggelsesafgørelsen, er en retskendelse til godkendelse som den, der er omhandlet i hovedsagen, en foranstaltning truffet under hensyn til det mindreårige barns retlige status og rets- og handleevne, som har til formål at være en beskyttelse af barnets bedste. Det fremgår af Domstolens praksis, at idet nødvendigheden af at opnå denne godkendelse således er en direkte konsekvens af denne retlige status og rets- og handleevne, udgør den nævnte godkendelse, uafhængigt af det område for den retlige disposition, som er berørt af denne godkendelse, en foranstaltning til beskyttelse af barnet i tilknytning til forvaltning eller bevarelse af barnets formue eller disponering herover i forbindelse med udøvelsen af forældreansvaret som omhandlet i Bruxelles IIb-forordningens artikel 1, stk. 2, litra e), der direkte vedrører den pågældende fysiske persons rets- og handleevne som omhandlet i Bruxelles Ia-forordningens artikel 1, stk. 2, litra a) (jf. i denne retning dom af 3.10.2013, Schneider, C-386/12, EU:C:2013:633, præmis 26, og af 6.10.2015, Matoušková, C-404/14, EU:C:2015:653, præmis 28-31).

26 Henset til disse forhold og EU-lovgivers hensigt, således som den kommer til udtryk i tiende betragtning til Bruxelles IIb-forordningen, er en retskendelse til godkendelse som den, der er omhandlet i hovedsagen, omfattet af anvendelsesområdet for denne forordning, med udelukkelse af Bruxelles Ia-forordningen.

27 Under disse omstændigheder og i henhold til Bruxelles IIb-forordningens artikel 7, stk. 1, er det hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, at kompetencen til at udstede en sådan godkendelse principielt ligger.

28 Henset til ovenstående betragtninger skal det første og det andet spørgsmål besvares med, at Bruxelles IIb-forordningen skal fortolkes således, at den retskendelse til godkendelse, som der anmodes om på vegne af et mindreårigt barn med sædvanligt opholdssted i en medlemsstat, til at sælge de andele, som dette barn ejer i ejendomme beliggende i en anden medlemsstat, er omfattet af området for sager vedrørende forældreansvar som omhandlet i denne forordnings artikel 1, stk. 1, litra b), for så vidt som denne godkendelse vedrører foranstaltninger til beskyttelse som omhandlet i denne artikels stk. 2, litra e), således at det i medfør af forordningens artikel 7, stk. 1, principielt er hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, at kompetencen til at udstede en sådan godkendelse ligger.

Det tredje spørgsmål

29 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om en bilateral traktat indgået mellem en medlemsstat og et tredjeland inden denne medlemsstats tiltrædelse af Unionen kan fravige bestemmelserne i Bruxelles IIb-forordningen, selv om denne bilaterale traktat ikke er nævnt i denne forordnings kapitel VIII.

Om formaliteten

30 I sit skriftlige indlæg har den spanske regering rejst tvivl om, hvorvidt det tredje spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som dette spørgsmål ikke har tilknytning til hovedsagens genstand, og for så vidt som den forelæggende ret ikke har godtgjort, at der består en forbindelse mellem den russisk-bulgarske traktat og en hvilken som helst EU-retlig bestemmelse.

31 Det bemærkes i denne henseende, at det alene tilkommer de nationale retter, som behandler tvisten, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, at vurdere – under hensyn til hver enkelt sags særegenheder – både nødvendigheden af en præjudiciel afgørelse for at kunne afsige dom og relevansen af de spørgsmål, som de forelægger Domstolen. Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 23.11.2021, IS (Forelæggelsesafgørelsens ulovlighed), C-564/19, EU:C:2021:949, præmis 60 og 61 og den deri nævnte retspraksis).

32 Det følger af fast retspraksis, som nu afspejles i artikel 94, litra a) og b), i Domstolens procesreglement, at det af hensyn til behovet for at opnå en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret kan bruge, er påkrævet, at denne giver en beskrivelse af de faktiske omstændigheder

og regler, som de forelagte spørgsmål hænger sammen med, eller i al fald forklarer de faktiske forhold, der er baggrunden for dens spørgsmål. Som det er anført i procesreglementets artikel 94, litra c), er det i denne henseende endvidere et krav, at anmodningen om præjudiciel afgørelse fremstiller grundene til, at den forelæggende ret finder, at der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af visse EU-retlige bestemmelser, samt sammenhængen mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (dom af 21.12.2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

33 I den foreliggende sag, og således som den spanske regering nærmere bestemt har anført i sit skriftlige indlæg, har den forelæggende ret ikke i det tredje præjudicielle spørgsmål udtrykkeligt angivet den bestemmelse i den russisk-bulgarske traktat, som kunne være i konflikt med den regel om retternes kompetence, der er fastsat i Bruxelles IIb-forordningens artikel 7, stk. 1, som er den eneste regel, denne ret har henvist til for det tilfælde, at denne forordning måtte finde anvendelse.

34 I begrundelsen for forelæggelsesafgørelsen, som er indeholdt i redegørelsen for den pågældende sags retsgrundlag, har den forelæggende ret imidlertid henvist til denne traktats artikel 25 og 30. For det første har den anført, at det fremgår af national retspraksis, at i medfør af bestemmelserne i national ret og den nævnte traktats artikel 30, stk. 2, fastslår de bulgarske retter deres kompetence som retten i den stat, på hvis område den faste ejendom er beliggende, til at give den godkendelse, der er fastsat i familielovens artikel 130, stk. 3.

35 For det andet følger det af den russisk-bulgarske traktats artikel 25, stk. 6, at henset til den omstændighed, at det mindreårige barn i hovedsagen har sit sædvanlige opholdssted i en stat, som ikke er kontraherende part i den russisk-bulgarske traktat, nemlig Forbundsrepublikken Tyskland, ville de judicielle organer i den kontraherende part, hvor dette barn er statsborger, i det foreliggende tilfælde de russiske judicielle organer, ligeledes, således som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, kunne have kompetence i medfør af denne traktatbestemmelse til at udstede den godkendelse, der anmodes om.

36 Kompetencereglen i Bruxelles IIb-forordningens artikel 7, stk. 1, fastsætter, således som det er anført i nærværende doms præmis 27, den principielle kompetence for retterne i den medlemsstat, på hvis område barnet har sit sædvanlige opholdssted, i den foreliggende sag de tyske retter.

37 Idet denne bestemmelse fastsætter retternes kompetence forskelligt fra den kompetence, der måtte følge af den russisk-bulgarske traktats artikel 25, stk. 6, og den kompetence, som ifølge den nationale retspraksis, der er henvist til i anmodningen om præjudiciel afgørelse, følger af denne traktats artikel 30, stk. 2, fremgår det tilstrækkeligt klart af det tredje spørgsmål, begrundelsen herfor og det retsgrundlag, som den forelæggende ret har redegjort for, at dette spørgsmål er forbundet med genstanden i hovedsagen, på grund af at der består forskellige kompetenceregler mellem EU-retten og den nævnte traktat, og at den heri rejste problematik ikke er rent hypotetisk.

38 Under disse omstændigheder kan det tredje spørgsmål antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

39 Det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer denne at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen efter omstændighederne at omformulere de spørgsmål, den forelægges. Domstolen kan desuden inddrage EU-retlige regler, som den nationale ret ikke har henvist til i sine spørgsmål (dom af 15.7.2021, Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, præmis 31).

40 Den omstændighed, at en national ret rent formelt har udformet det præjudicielle spørgsmål under henvisning til bestemte EU-retlige bestemmelser, er nemlig ikke til hinder for, at Domstolen oplyser denne ret om alle de fortolkningsmomenter, der kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for denne, uanset om den henviser til dem i sine spørgsmål. Det tilkommer herved Domstolen af samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den nationale ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (dom af 22.12.2022, Ministre de la Transition écologique og Premier ministre (Statens erstatningsansvar for luftforurening), C-61/21, EU:C:2022:1015, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

41 Det skal fremhæves, at den forelæggende ret i det væsentlige har begrundet det tredje spørgsmål ved at anføre, at selv om kapitel VIII i Bruxelles IIb-forordningen i overensstemmelse med dets overskrift regulerer denne forordnings forhold »til andre instrumenter«, angår de, der er nævnt i dette kapitel, ikke nogen bilateral traktat indgået mellem en medlemsstat og en tredjestat såsom den russisk-bulgarske traktat med undtagelse af de bilaterale traktater, der er indgået mellem visse medlemsstater og Pavestolen, som ikke er relevante i den foreliggende sag.

42 Når dette er sagt, fremgår det af 91. betragtning til Bruxelles IIb-forordningen, at for så vidt angår aftaler med et eller flere tredjelande, som er indgået af en medlemsstat inden datoen for dens tiltrædelse af Unionen, finder artikel 351 TEUF anvendelse.

43 Under disse omstændigheder må det lægges til grund, at den forelæggende ret med det tredje spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 351 TEUF skal fortolkes således, at den regulerer forholdet mellem en bilateral traktat – indgået mellem en medlemsstat og en tredjestat inden denne medlemsstats tiltrædelse af Unionen – og Bruxelles IIb-forordningen, når denne traktat ikke er nævnt i denne forordnings kapitel VIII, og i givet fald under hvilke omstændigheder denne traktat kan fravige den nævnte forordning.

44 Artikel 351, stk. 1, TEUF bestemmer, at de rettigheder og forpligtelser, der følger af konventioner, som før den 1. januar 1958 eller før tiltrædelsesdatoen for tiltrædende medlemsstaters vedkommende er indgået mellem på den ene side en eller flere medlemsstater og på den anden side et eller flere tredjelande, ikke berøres af bestemmelserne i traktaterne. Denne artikels stk. 2 præciserer, at i det omfang, sådanne konventioner er uforenelige med traktaterne, bringer den eller de pågældende medlemsstater alle egnede midler i anvendelse med henblik på at fjerne de konstaterede uoverensstemmelser. Om fornødent bistår medlemsstaterne hinanden i dette øjemed og indtager i påkommende tilfælde en fælles holdning.

45 Det fremgår af Domstolens praksis vedrørende artikel 351 TEUF, at denne bestemmelse har til formål at gøre det muligt for medlemsstaterne at iagttage de rettigheder, som tredjelande i overensstemmelse med folkeretten er tillagt ved aftaler, der ligger forud for disse medlemsstaters

tiltrædelse af Unionen, og overholde deres tilsvarende forpligtelser (jf. bl.a. i denne retning dom af 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, præmis 61, af 13.1.2022, MIUR og Ufficio Scolastico Regionale per la Campania, C-282/19, EU:C:2022:3, præmis 55, og af 14.3.2024, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige (Dom fra Supreme Court), C-516/22, EU:C:2024:231, præmis 60).

46 Artikel 351, stk. 1, TEUF er endvidere en regel, som, når betingelserne for at anvende denne bestemmelse er opfyldt, kan tillade undtagelser fra anvendelsen af en hvilken som helst EU-retlig bestemmelse, uanset om der er tale om den primære ret eller den afledte ret (jf. i denne retning dom af 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Udlevering og ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, præmis 119 og 121 og den deri nævnte retspraksis).

47 Domstolen har imidlertid præciseret, at hvis en EU-retlig bestemmelse skal vige for en international konvention i henhold til artikel 351, stk. 1, TEUF, er det på den dobbelte betingelse, at der er tale om en konvention, der er indgået, før EU-traktaterne trådte i kraft, og at den tillægger det pågældende tredjeland rettigheder, som det kan kræve overholdt af den pågældende medlemsstat (dom af 14.3.2024, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige (Dom fra Supreme Court), C-516/22, EU:C:2024:231, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis).

48 Domstolen har ligeledes anført, at det påhviler retterne i medlemsstaterne at efterprøve, om en eventuel uoverensstemmelse mellem EU-retten og en international konvention som omhandlet i artikel 351 TEUF kan undgås ved i videst muligt omfang og under overholdelse af folkeretten at fortolke konventionen i overensstemmelse med EU-retten. Såfremt der ikke kan foretages en overensstemmende fortolkning af konventionen, er medlemsstaterne i medfør af artikel 351, stk. 2, TEUF forpligtet til at træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at fjerne uoverensstemmelsen mellem denne konvention og EU-retten, i givet fald ved at opsige konventionen. Indtil uoverensstemmelserne er blevet fjernet, tillader artikel 351, stk. 1, TEUF imidlertid medlemsstaterne at fortsætte med at anvende den nævnte konvention (dom af 22.10.2020, Ferrari, C-720/18 og C-721/18, EU:C:2020:854, præmis 68 og 69 og den deri nævnte retspraksis).

49 Det følger af nærværende doms præmis 44-48, at når en traktat indgået mellem en medlemsstat og en eller flere tredjestater inden denne medlemsstats tiltrædelse af Unionen ikke er nævnt i en EU-retsakt, skal artikel 351 TEUF som almen bestemmelse i den primære ret, hvilket for så vidt angår Bruxelles IIb-forordningen nævnes i 91. betragtning til denne forordning, regulere forholdet mellem denne retsakt og denne traktat. Forudsat at en tredjestat, som er part i en sådan traktat, kan udlede rettigheder heraf, som denne kan kræve den pågældende medlemsstats overholdelse af, giver artikel 351 TEUF denne medlemsstat mulighed for at anvende reglerne i denne traktat, selv om de, idet de ikke kan fortolkes i overensstemmelse med EU-retten, er uforenelige hermed. I tilfælde af uoverensstemmelse kan den nævnte medlemsstat fortsat anvende traktatens regler, indtil de foranstaltninger, der er nødvendige for at fjerne denne uoverensstemmelse, træder i kraft.

50 I den foreliggende sag tilkommer det i første række den forelæggende ret at efterprøve, om den russisk-bulgarske traktat, som Republikken Bulgarien indgik før sin tiltrædelse af Unionen, indeholder regler, som Den Russiske Føderation kan kræve denne medlemsstats overholdelse af.

51 Såfremt dette måtte være tilfældet, tilkommer det i anden række den forelæggende ret at efterprøve, om den russisk-bulgarske traktat er uforenelig med Bruxelles IIb-forordningen, for så vidt som disse to retlige instrumenter ikke fastsætter det samme værneting under de omstændigheder, der foreligger i tvisten i hovedsagen.

52 I forbindelse med denne efterprøvelse skal der ikke alene tages hensyn til Bruxelles IIb-forordningens artikel 7, stk. 1, men ligeledes artikel 7, stk. 2, heri, hvorefter denne artikels stk. 1 »finder anvendelse med forbehold af artikel 8-10« i den nævnte forordning, idet formuleringen, således som det fremgår af 20. betragtning til den nævnte forordning, afspejler EU-lovgivers ønske om i visse situationer at fastsætte kompetencen for andre retter end retterne på det sted, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, idet disse sidstnævnte retter udpeges i medfør af kriteriet om nærhed.

53 I denne henseende bestemmer Bruxelles IIb-forordningens artikel 10, stk. 1, at retterne i en medlemsstat har kompetence i sager vedrørende forældreansvar, hvis tre betingelser er opfyldt.

54 Ifølge denne bestemmelses litra a) skal det pågældende barn have en væsentlig tilknytning til denne medlemsstat, idet det præciseres – ved udtrykket »bl.a.« – at opregningen af de tre tilfælde i dette litra a) ikke er udtømmende, da det forhold, at der består en væsentlig tilknytning, derfor kan fastslås på grundlag af et andet element, som er relevant i forbindelse med den sag, for hvilken værnetinget i Bruxelles IIb-forordningens artikel 10 søges fastlagt, og som skaber en konkret og betydelig tilknytning mellem den nævnte medlemsstat og dette barns personlige interesser.

55 Den nævnte bestemmelse fastsætter, at parterne eller enhver anden indehaver af forældreansvar ifølge dens litra b), nr. i), på egen hånd skal være blevet enige om kompetencen senest på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, eller ifølge dens litra b), nr. ii), udtrykkeligt have accepteret kompetencen i løbet af sagen, idet retten i dette sidstnævnte tilfælde skal sikre sig, at alle parterne er orienteret om deres ret til ikke at acceptere kompetencen.

56 Hvad angår samme bestemmelses litra c) bestemmes det heri, at den pågældende rets kompetence skal udøves til barnets bedste. Dette litra afspejler 19. betragtning til Bruxelles IIb-forordningen, hvoraf det bl.a. fremgår, at kompetencereglerne for sager vedrørende forældreansvar er udformet under hensyntagen til barnets bedste. Det følger heraf, at retternes kompetence først og fremmest skal fastlægges af dette hensyn til barnets bedste. Dette kan kun sikres ved, at der i hvert enkelt tilfælde foretages en vurdering af spørgsmålet om, hvorvidt valget af det værneting, der skal fastlægges på grundlag af denne forordnings artikel 10, stk. 1, er i overensstemmelse med dette hensyn (jf. i denne retning dom af 1.10.2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, præmis 45 og 47).

57 Den forelæggende ret ville derfor kunne erklære at have kompetence i medfør af Bruxelles IIb-forordningen, forudsat at den sikrer, for det første, at der i forbindelse med den sag, der er indbragt for den, består en konkret og betydelig tilknytning mellem Republikken Bulgarien og det pågældende barns personlige interesser, således som dette kunne være tilfældet, når barnet ejer andele i fast ejendom beliggende på denne medlemsstats område, for det andet, at moderen til det mindreårige barn – som eneindehaveren af forældreansvaret – henset til fraværet af en sagsøgt part i en sag henhørende under den frivillige retspleje som i hovedsagen, udtrykkeligt har accepteret den nævnte rets kompetence i løbet af sagen efter at være blevet orienteret om sin ret til ikke at acceptere kompetencen, og, for det tredje, at denne kompetence udøves til barnets bedste.

58 Såfremt den forelæggende ret i hovedsagen måtte finde, at den russisk-bulgarske traktat er uforenelig med Bruxelles IIb-forordningen, for så vidt som den tillægger kompetence til retter, der er forskellige fra dem, der udpeges ved denne forordnings artikel 7-10, skal den i tredje række og i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 48, undersøge, om denne uoverensstemmelse kan undgås gennem en fortolkning af denne traktat i

overensstemmelse med den nævnte forordning. I benægtende fald, og såfremt den ikke selv er beføjet til at fjerne denne uoverensstemmelse, vil den forelæggende ret i fjerde række kunne anvende den nævnte traktats regler og se bort fra Bruxelles IIb-forordningens regler.

59 Det skal imidlertid fremhæves, at selv om retterne i medlemsstaterne ganske vist er forpligtet til at efterprøve, om en eventuel uoverensstemmelse mellem EU-retten og en tidligere bilateral konvention såsom den russisk-bulgarske traktat kan undgås ved i videst muligt omfang og under overholdelse af folkeretten at fortolke denne konvention i overensstemmelse med EU-retten, er de ikke forpligtet til at efterprøve, om en eventuel uoverensstemmelse mellem EU-retten og en sådan konvention kan undgås ved at fortolke eller anvende EU-retten på en måde, der er i overensstemmelse med den nævnte konvention.

60 Den forelæggende ret skal således ikke gøre brug af den mulighed, der er omhandlet i nærværende doms præmis 57, for at erklære at have kompetence i medfør af Bruxelles IIb-forordningens artikel 10, stk. 1, litra a), artikel 10, stk. 1, litra b), nr. ii), og artikel 10, stk. 1, litra c), i stedet for at anvende den generelle kompetenceregel i denne forordnings artikel 7, stk. 1, med henblik på at forlige EU-retten med den russisk-bulgarske traktat og herigennem fastslå, at under omstændighederne i tvisten i hovedsagen er den nævnte traktat i overensstemmelse med EU-retten, for så vidt som begge fastsætter det samme værneting i forbindelse med denne tvist.

61 Henset til ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 351 TEUF skal fortolkes således, at den regulerer forholdet mellem en traktat – indgået mellem en medlemsstat og en eller flere tredjestater inden denne medlemsstats tiltrædelse af Unionen – og Bruxelles IIb-forordningen, idet denne traktat, selv om den ikke er nævnt i denne forordnings kapitel VIII, tillægger rettigheder, som en tredjestat, der er part i denne traktat, kan kræve overholdt af den pågældende medlemsstat. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem en sådan traktat og Bruxelles IIb-forordningen, som en ret i denne medlemsstat ikke kan undgå i forbindelse med en sag, der verserer for den, og som henhører under et område, der både reguleres af denne traktat og denne forordning, kan denne ret anvende reglerne i den nævnte traktat i stedet for reglerne fastsat i den nævnte forordning, så længe de foranstaltninger, der er nødvendige for at fjerne denne uoverensstemmelse, ikke er trådt i kraft, idet det præciseres, at den nævnte medlemsstat skal bringe alle egnede midler i anvendelse med henblik på vedtagelsen og gennemførelsen af sådanne foranstaltninger.

Sagsomkostninger

62 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

1) Rådets forordning (EU) 2019/1111 af 25. juni 2019 om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om internationale børnebortførelser

skal fortolkes således, at

den retskendelse til godkendelse, som der anmodes om på vegne af et mindreårigt barn med sædvanligt opholdssted i en medlemsstat, til at sælge de andele, som dette barn ejer i ejendomme beliggende i en anden medlemsstat, er omfattet af området for sager vedrørende forældreansvar som omhandlet i denne forordnings artikel 1, stk. 1, litra b), for så vidt som denne godkendelse vedrører foranstaltninger til beskyttelse som omhandlet i denne artikels stk. 2, litra e), således at det i medfør af forordningens artikel 7, stk. 1, principielt er hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, at kompetencen til at udstede en sådan godkendelse ligger.

2) **Artikel 351 TEUF skal fortolkes således, at den regulerer forholdet mellem en traktat – indgået mellem en medlemsstat og en eller flere tredjestater inden denne medlemsstats tiltrædelse af Den Europæiske Union – og forordning 2019/1111, idet denne traktat, selv om den ikke er nævnt i denne forordnings kapitel VIII, tillægger rettigheder, som en tredjestat, der er part i denne traktat, kan kræve overholdt af den pågældende medlemsstat. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem en sådan traktat og forordning 2019/1111, som en ret i denne medlemsstat ikke kan undgå i forbindelse med en sag, der verserer for den, og som henhører under et område, der både reguleres af denne traktat og denne forordning, kan denne ret anvende reglerne i den nævnte traktat i stedet for reglerne fastsat i den nævnte forordning, så længe de foranstaltninger, der er nødvendige for at fjerne denne uoverensstemmelse, ikke er trådt i kraft, idet det præciseres, at den nævnte medlemsstat skal bringe alle egnede midler i anvendelse med henblik på vedtagelsen og gennemførelsen af sådanne foranstaltninger.**

Underskrifter